

اکسی توسین و اثرهای روانی و جنسی آن

دکتر عباس پوستی

استاد گروه فارماکولوژی دانشگاه علوم پزشکی تهران

و پسیکولوژی آن مانند واکنش اجتماعی، رفتار بهم پیوستگی، پشت گرمی، فعالیت‌های جنسی و بهبود اختلال‌های بیماری اوتیسم می‌باشد.

اکسی توسین به‌عنوان یک دارو توسط پزشک در موارد اندکی نسخه می‌شود که این عمل گاهی اوقات تزریق آن جهت شروع انقباض‌های تولد نوزاد، تقویت در طول زایمان، کمک به کاهش خونریزی رحم بعد از تولد نوزاد است که در برخی اوقات اثرهای جانبی آن در این مواقع به‌صورت افزایش ضربان‌های قلب و خونریزی غیر معمولی تظاهر می‌کند. اگر این ماده به مقدار زیاد مصرف شود، می‌تواند منجر به پاره شدن رحم گردد.

اکسی توسین یک هورمون و میانجی انتقال عصبی است که قسمت بیشتر آن از هیپوتالاموس تولید می‌شود و در این میانجی‌گری از قسمت‌های دیگر مغز مانند هیپوفیز نیز ترشح می‌شود. این هورمون نقش مهمی در عمل تولید مثل مانند تولد نوزاد و شیر دادن مادر دارد. در طول زایمان اکسی توسین موجب افزایش حرکت‌ها و انقباض‌های عضلانی رحم شده ولی در این موقع گردن رحم و واژن شروع به انقباض می‌کنند و برای زایمان آماده می‌شوند. البته، اکسی توسین هم در زنان و هم در مردان وجود دارد که در زنان بیشتر است.

فعالیت‌های دیگر اکسی توسین اثرهای فیزیکی

اکسی‌توسین را می‌توان بعد از تولد نوزاد جهت انقباض رحم و کنترل خونریزی و حتی به‌عنوان درمانی برای ختم و سقط کامل به کار برد. علاوه بر اعمال فوق، این ماده نقشی هم در اعمال قلب و عروق، آنتی‌اکسیدان‌ها، ضدالتهاب، فشار خون، تنظیم حجم مایعات بدن، نیتریک اکسید و ماده دیورتیک دهلیزها ایفا می‌کند. به‌علاوه عده‌ای از محققان معتقد هستند ممکن است اکسی‌توسین روی آنرواسکلروز و کاهش فشار ناشی از استرس و یادگیری کودکان مبتلا به اوتیسم اثرهای مفیدی داشته باشد (۱).

هورمون اکسی‌توسین را عده‌ای هورمون عشق می‌نامند. در سال ۲۰۱۲ محققان گزارش دادند که عده‌ای از افراد در مراحل اول وابستگی عاشقانه نسبت به یک فرد دیگر میزان اکسی‌توسین در خون آن‌ها در مقایسه با افراد تنها بیشتر است و این افزایش به مدت ۶ ماه ادامه دارد. هم‌چنین نشان دادند که فعالیت‌های جنسی موجب آزاد شدن اکسی‌توسین در خون شده و به نظر می‌رسد این هورمون نقش قابل توجهی در ایجاد نعوذ و ارگاسم (اوج لذت جنسی) دارد. مکانیسم این اثرها به خوبی روشن نشده است. اگرچه نشان داده‌اند که اکسی‌توسین خود به خود موجب تحریک اعصاب جنسی شده که در نهایت به ارگاسم منجر می‌شود. در طول ارگاسم میزان اکسی‌توسین در مردان ۵ برابر شده که البته، این میزان در برابر افزایش غلظت در خانم‌ها ناچیز است. زنان برای رسیدن به ارگاسم و درجه حاد تحریک جنسی احتیاج به میزان خیلی بیشتری از این هورمون داشته و اگر به این مرحله برسند، مغز آن‌ها در اکسی‌توسین غرق

شده و می‌توان گفت که قادر به انجام ارگاسم‌های متعدد می‌شوند.

اکسی‌توسین در زن‌ها ممکن است موجب حرکات رحم و کمک به حرکت اسپرم در دستگاه تناسلی آن‌ها گردد (۲). در بررسی دیگری ادعا شده است که اکسی‌توسین نقش مهمی در سیمای جنسی به غیر از تولید مثل دارد، زیرا هم زن و هم مرد در طول عشق بازی اکسی‌توسین آزاد می‌کنند. این ماده هم در طول ارگاسم و هم تولید ارگاسم دخالت دارد. گاهی اوقات این هورمون را هورمون در آغوش گرفتن هم می‌نامند، زیرا این ماده در جواب تحریک‌های محیطی مانند تماس پوست بدن به پوست بدن دیگر یا تحریک گردن رحم در طول روابط جنسی آزاد می‌شود. در حالت طبیعی اکسی‌توسین باعث تشویق یک میل متوسط برای بوسیدن و بغل کردن شخص مورد علاقه خود می‌شود، این ماده به تدریج موجب واکنش بدن یا به‌صورت آزاد شدن آندورفین و تستوسترون شده که در نتیجه منجر به تحریک بیولوژیکی و پسیکولوژیکی بدن گشته و اعصاب مناطق نعوذ مانند نرمه گوش، گردن و دستگاه تناسلی در حین عشق بازی با یکدیگر توسط اکسی‌توسین حساس می‌شوند (۳).

از نظر عاطفی هم اکسی‌توسین نقشی را بر عهده دارد به‌طوری که رفتار و کردارهای اجتماعی موجب کمک به آرامش، اعتماد و تثبیت وضع روانی شخص می‌شود و او را در مقابل موقعیت‌های خیلی شدید احساسی سازش‌پذیرتر می‌کند. مصرف اکسی‌توسین حتی از راه اسپری بینی می‌تواند تأثیرگذار باشد، چنانچه در سال ۲۰۱۱ نشان دادند

جانبی آن تصمیم‌گیری کرد. عارضه مهم این دارو پس از تزریق، تهوع و استفراغ است ولی چنانچه در همین موقع عوارضی مانند راش‌های جلدی، خارش، کهیر، اختلال در تنفس به علت التهاب مجاری تنفسی، التهاب و ورم در صورت، زبان، چشم و دست و پا افزایش ضربان قلب و خونریزی غیر معمول بروز کرد، باید فوراً به پزشک مراجعه کند. غلظت زیاد اکسی‌توسین در خون باعث فعال شدن گیرنده‌ها وازوپرسین شده و در نتیجه می‌تواند باعث احتباس مایعات زیاد بدن و مسمومیت با آب شود که در نتیجه، منجر به هیپوناترمی، نارسایی قلبی، تشنج و بالاخره مرگ شود. به همین دلیل، جهت تزریق وریدی اکسی‌توسین باید آن را در محلولی رقیق کرد تا میزان کنترل شده‌ای وارد خون شود.

ممنوعیت اکسی‌توسین: اختلال‌های جنین و رحم، قطع ناگهانی جفت، پاره شدن رحم

که با استفاده از راه بینی اثر پسیکوفارماکولوژیک آن بروز کرده و می‌تواند موجب بهبود وضعیت اجتماعی و شخصیت فرد مانند گرمی یا اعتماد به نفس و نوع دوستی و صداقت شود و در سال ۲۰۱۴ در مقاله‌ای که در مجله Emotion به چاپ رسید گزارش کردند که این هورمون از راه بینی موجب تغییر و بروز چهره فرد از نظر احساسی و عاطفی نسبت به دیگران می‌شود و شخص را پرشورتر و خوشحال‌تر نشان می‌دهد (۴).

به‌علاوه، این هورمون را در تأیید و تکمیل سلامتی فرد نیز مؤثر می‌دانند، زیرا موجب تنظیم خواب و آرامش فرد شده به حالت احساس خوشی می‌رساند و با استرس مقابله می‌کند. در ضمن، برای درمان احتمالی ترس اجتماعی، اوتیسم و افسردگی بعد از زایمان و اختلال‌های عصبی روانی مورد استعمال پیدا کرده است و در کنترل خشم کودکان مبتلا به اوتیسم، خشم و غضب مفید می‌دانند.

■ سایر اثرهای اکسی‌توسین

به نظر می‌رسد که این هورمون موجب افزایش آزاد شدن پروستاگلاندین E2 و در سلول‌های بافتی روده‌ها شده و ممکن است جلوی ضایعه‌ها به‌خصوص ناشی از رادیوتراپی و هم‌چنین بیماری سندروم روده تحریک‌پذیر را بگیرد.

■ عوارض ناخوش‌آیند اکسی‌توسین

از آن‌جایی که نقش اکسی‌توسین در بدن بسیار پیچیده است، به این جهت نمی‌توان درباره اثرهای

منابع

1. <https://www.omicsonline.org/open-access/cardiovascular-action-of-oxytocin-2161-0479.1>
2. <http://www.smart-publications.com/articles/oxytpcin-the-real-love-hormone>
3. <https://www.medicalnewstoday.com/articles/275795.php>
4. <https://azchemistry.com/oxytocin-hormone-function>